

Rekreatif Etkinliklere Katılan Gençlerin Farklı Değişkenlere Göre Beden Eğitimi Derslerine Olan Tutumlarının İncelenmesi

Dr. Ercan ŞİRİN¹

¹Kütahya Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü, Kütahya, TÜRKİYE
Orcid: 0000-0002-5262-4339 e-mail: ercansirin@gmail.com

Özet

Çalışmamızda gençlik ve spor faaliyetlerine rekreatif olarak katılan gençlerin beden eğitimi derslerine olan tutumlarının incelenmesi amaçlanmıştır. Nicel araştırma modellerinden genel tarama araştırmaları kapsamında ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın evreni lise seviyesindeki gençleri oluşturmaktadır. Örneklem grubunu ise Kütahya ilindeki liselerde okuyan 276 kadın, 298 erkek olmak üzere toplam 574 lise öğrencisi katılmıştır. Öğrencilerin 171'i meslek lisesinde, 168'i anadolu lisesinde 235'i ise güzel sanatlar lisesinde okumaktadır. Örneklem grubu gelişigüzel (rastgele) seçim tekniği kullanılarak belirlenmiştir. Çalışmada 7 maddeden oluşan kişisel bilgi formu ve Kır (2012) tarafından geliştirilen ikinci kademe öğrencilerinin beden eğitimi dersine ilişkin tutum ölçeği kullanılmıştır. Ölçek 20 maddeden oluşan, 5'li likert tipi bir ölçektir. Ölçeğin toplam güvenilirlik (Cronbach Alfa) değeri 0,871 olarak bulunmuştur. Değerlendirmeler toplam değerler üzerinden yapılmıştır. Elde edilen verilere normallik testi uygulanmış, çarpıklık ve basıklık değerleri -3 ile + 3 arasında olduğu için normallik varsayımını sağladığı kabul edilmiştir. Bu bağlamda hipotez analizleri için Bağımsız örneklem t testi, tek yönlü varyans analizi ve welch testi sonuçları değerlendirilmiştir. Rekreatif faaliyetlere katılan bireylerin cinsiyet değişkenine göre beden eğitimi ve spor derslerine olan tutumları karşılaştırıldığında erkeklerin kadınlara oranla daha olumlu bir tutuma sahip olduğu, yaş değişkenine göre istatistiksel yönden anlamlı bir fark olduğu ve gençlerin okullardaki beden eğitimi ve spor derslerine olan tutumlarının ortalama düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, okul türü değişkenine göre meslek lisesi öğrencilerinin diğer öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Beden eğitimi, rekreasyon, tutum, eğitim, aktif yaşam

Young People Participating in Recreational Activities According to Different Variables Examining Their Attitudes Towards Physical Education Lessons

Abstract

The aim of the study was to examine the attitudes of young people who participate in youth and sports activities recreationally towards physical education lessons. Among the quantitative research models, the relational survey model was used within the scope of general survey research. The population of the research consists of young people at high school level. The sample group consisted of a total of 574 high school students, 276 female and 298 male, studying in high schools in Kütahya. 171 of the students are studying in vocational high schools, 168 in anatolian high schools and 235 in fine arts high schools. The sample group was determined using random selection technique. In the study, a personal information form consisting of 7 items and the attitude scale of second grade students towards physical education course developed by Kır (2012) were used. The scale is a 5-point Likert type scale consisting of 20 items. The total reliability (Cronbach Alpha) value of the scale was found to be 0.871. Evaluations were made based on total values. A normality test was applied to the data obtained, and since the skewness and kurtosis values were between -3 and + 3, it was accepted that the assumption of normality was met. In this context, independent samples t test, one-way analysis of variance and Welch test results were evaluated for hypothesis analysis. When the attitudes of individuals participating in recreational activities towards physical education and sports lessons were compared according to the gender variable, it was determined that men had a more positive attitude than women, there was a statistically significant difference according to the age variable, and the attitudes of young people towards physical education and sports classes at schools were at an average level. In addition, it was determined that the rate of vocational high school students was higher than other students according to the school type variable.

Keywords: Physical Education, recreation, attitude, education, active life

Sorumlu yazar: Dr. Ercan ŞİRİN, **E-posta:** ercansirin@gmail.com

GİRİŞ

Rekreasyon, yapmamız gereken sorumluluklarımızın dışında kalan serbest vakitlerimizde bireysel veya grup halinde yapabileceğimiz sportif, sanatsal, sosyal etkinliklerdir (Başaran, 2016). Rekreasyonda, gerçekleştirilen faaliyetler bireyin kişisel özellikleri, talepleri ve iradeleri ile seçilir ve anlamlandırılır. Bu nedenden dolayı tek bir kalıp altına almak ve tanımlamak mümkün değildir (Karaküçük, 2005). Rekreatif etkinlikler kesinlikle kişinin kendi iradesi ile isteyerek ve severek gerçekleşmektedir. Bu yüzden gerçekleştiğinde bireylere huzur ve mutluluk vermektedir (Aracı ve Aracı, 2014).

Beden Eğitimi, genel eğitimin vazgeçilmez ve en önemli parçalarından bir tanesidir. Diğer eğitim alanlarından değişik olarak aktif katılım ve hareket yoluyla öğrenme kısmı öne çıkmaktadır (Tamer ve Pular, 2001). Eğitimin genel amaçlarına baktığımızda bireyin zihinsel eğitimini gerçekleştirmek olduğu kadar bedensel eğitimini de geliştirmek olduğu görülmektedir. Muhakkak kişilerin çeşitli alanlardaki okuryazarlık seviyelerinin artması bedensel, ruhsal ve zihinsel olarak sağlıklı olmalarını ve mutlu olmalarını sağlayacaktır. Okullardaki beden eğitimi derslerinde fiziksel uygunluğu korumanın önemi, yaşam boyu sporun gerekliliği ve hareketli yaşam gibi konular çocuk ve gençlerimize öğretilmektedir (Petray, 1989). Beden eğitiminin, genel eğitimin içerisinde vazgeçilmez bir tamamlayıcı faktör olduğu bilinmektedir. Çocuk ve gençlerin özellikle kişilik eğitiminde beden eğitimi derslerinin önemi öne çıkmaktadır (Dalaman, 2010). Beden eğitimi ve spor etkinlikleri, çocuk ve gençlerin motor beceri geliştirmek, yeteneklerini ortaya çıkarmak ve geliştirmek, hareketli yaşam, yaşam boyu spor gibi önemli konularda olumlu davranışlar kazandırmak açısından çok değerlidir (Yenal, Çamlıyer ve Saracaloğlu, 1999). Beden eğitimi ve spor dersine olması gerekenden daha az yer ve önem verilmemesi sonucunda çocuk ve gençlerde fiziksel okuryazarlık düzeyinin artmaması, fiziksel uygunluğa dikkat edilmemesi, aşırı kilo edinimi, hareketsiz bir yaşam tarzı gibi olumsuz sonuçlar görülmektedir (Alpaslan, 2008). Spor faaliyetlerinin çocuk ve gençlerin fiziksel, psikolojik ve sosyolojik yönden gelişimine katkı sağladığı bilinmektedir. Okullarda gerçekleştirilen beden eğitimi derslerinin de aynı şekilde gelişime katkı sağladığı görülmektedir. Özgüven, özsaygı, kendini tanıma, çevresini tanıma ve bu sayede sosyalleşme gibi çok önemli konularda fayda sağlamaktadır (Yetim, 2011). Beden Eğitimi dersinin amacı, aktif yaşam şeklini bireylere aşılama, yaşam boyu sporun önemini vurgulamaktır. Bunun için öğrencilerin kendisine olan özgüvenini, öz yeterliliğini ve içsel motivasyonunu arttırmaya çalışmaktadır (Hennig vd., 2020). Aynı zamanda beden eğitimi dersi hareketsiz yaşam sorununun çözümünde önlemleri bir faktör olarak tanımlanmaktadır (Wright ve Laverty, 2010). Beden eğitimi ve spor dersleri yalnız bedensel eğitimi içermemektedir. Bunun yanında adaletli davranma, centilmenlik, spor sevgisi, sportif okuryazarlık, düzenli çalışma, takım çalışması,

etik değerlerin önemi gibi daha birçok konuyu öğrenciye kazandırmaya çalışmaktadır. Teorik bilgiler sunduğu gibi uygulama fırsatı da sunmaktadır. Aktif katılıma önem vermektedir. Aynı zamanda işbirliği, iletişim, paylaşım gibi toplumu çok etkileyen alanlarda etki sağlamaktadır (Avrupa Komisyonu/ EACEA/ Eurydice, 2013).

Tutum, edinilen bilgiler ve tecrübeler doğrultusunda kişilere, olaylara ve diğer varlıklara karşı olumlu veya olumsuz olarak karşımıza çıkan tepki eğilimleridir (Kağıtçıbaşı, 2006). Tutumun oluşmasında, bireyin ailesi direk veya dolaylı olarak kültürel, dini, politik, yaşam şekli ve daha birçok yönden çok önemli ölçüde etkilemektedir (Sakallı, 2001). Ancak bireyin eğitim seviyesi tutumlarında değişikliğe yol açmaktadır. Bu değişikliğin büyüklüğü eğitim seviyesi ile eşdeğerdir (Morgan, 2000). Tutumları uzun vadeli düşünmek gerekmektedir. Çünkü bireylerin geçici eğilimleri olabilmektedir. Söz konusu geçici eğilimlerin tutum haline gelebilmesi için, kişinin uzun vadede eğilimlerini koruyabilmesi gerekir (Cüceloğlu, 1992). Tutum, direk olarak izlenebilen bir davranış değildir. Harekete geçmeden önce düşüncelerimize, kararlarımıza ve seçimlerimize yön veren bir kavramdır (Hogg ve Vaughan, 2007). Öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumları mevcut tecrübeleri, akranları ile ilişkileri, tercihleri, kültürel durumları gibi değişik etmenler doğrultusunda farklılıklar gösterebilir. Öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine olan tutumlarını etkileyen etmenler, istekler ve ihtiyaçlar tespit edilerek bu doğrultuda uyarlamalar yapılabilir (Taşın ve Demir, 2023).

Çalışmaya yön vermesi için kişisel bilgi formu içerisinde gençlerin cinsiyet, yaş, sınıf, okul türü, anne ve babanın eğitim düzeyleri ile ailenin aylık gelirinin tespit edilmesi düşünülmüştür. Bireyler rekreatif faaliyetlere kendi istek ve talepleri doğrultusunda dahil olmaktadır. Kendi rızaları ve arayışları ile etkinliklere dahil oldukları için içsel motivasyon üst düzeyde bulunmakta ve devamlılığı korunmaktadır. Böylelikle bireyler ilgili rekreatif faaliyetin fiziksel, ruhsal, psikolojik ve sosyolojik etkilerinden verimli bir şekilde yararlanmaktadırlar. Bu bilgiler doğrultusunda rekreatif faaliyetlere katılan gençlerin beden eğitimi derslerine olan tutumlarının da olumlu olarak yansıtacağı düşünülmektedir. Bu çalışmadaki amacımız rekreatif olarak çeşitli etkinliklere dahil olan gençlerin beden eğitimi ve spor derslerine olan tutum ve ilgilerini incelemek ve bu alanda yapılacak yeni çalışmalara katkı sağlamaktır.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Rekreatif olarak çeşitli gençlik ve spor faaliyetlerine katılan gençlerin beden eğitimi derslerine olan tutumlarını incelemek amacıyla çalışmada nicel araştırma modellerinden genel tarama araştırmaları kapsamında ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır.

Evren-Örneklem (Çalışma Grubu)

Araştırmanın evrenini Kütahya ilinde lise seviyesinde eğitimini sürdüren gençler kapsamaktadır. Örneklem grubu olarak, araştırmaya Kütahya ilindeki meslek lisesi, anadolu lisesi ve güzel sanatlar lisesinde okuyan 276 kadın, 298 erkek olmak üzere toplam 574 lise öğrencisi çalışmaya katılmışlardır.

Veri Toplama Araçlar

Verileri toplamak için 7 maddeden oluşan kişisel bilgi formu ile 20 maddeden oluşan beden eğitimi derslerine tutum ölçeği kullanılmıştır. Kır (2012) tarafından geliştirilen ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin beden eğitimi dersine ilişkin tutum ölçeğinin güvenilirliğini tespit etmek amacıyla iç tutarlılık katsayısına (cronbach alfa) bakılmıştır. Elde edilen faktörlerin iç tutarlılık analizleri yapılmıştır. Bu doğrultuda, 1. faktörün Cronbach Alfa katsayısı 0,88, 2. faktörün Cronbach Alfa katsayısı 0,80, 3. faktörün Cronbach Alfa katsayısı 0,67 olarak tespit edilmiştir. Ölçeğin oldukça güvenilir olabilmesi için alfa katsayısının 0,60 ile 0,80 arasında, yüksek güvenilirliğe sahip olabilmesi için ise 0,80 ile 1 arasında olması gerekmektedir (Tavşancıl, 2002).

Verilerin Toplanması

Örneklem grubunu oluşturan meslek lisesi, anadolu lisesi ve güzel sanatlar lisesinde okuyan öğrenciler arasından gelişigüzel (rastgele) örneklem seçim tekniği uygulanmıştır. Verileri toplamak amacı ile tespit edilen anketler kişilere yönlendirilmiştir. Anketler yazılı, aynı zamanda elektronik olarak da uygulanmıştır. Bilgiler anket metodu ile gönüllülük esasıyla toplanmıştır.

Verilerin Analizi

İlk olarak tanımlayıcı istatistikler kapsamında verilerin frekans dağılımları alınmış ve çapraz tablo değerlerine bakılmıştır. Ölçek üç alt boyuttan oluşmaktadır. Ancak değerlendirmemiz toplam değerler üzerinden yapılmıştır. Çalışmanın verileri SPSS 26 programında analiz edilmiştir. Elde edilen verilere normallik testi uygulanmış, çarpıklık ve basıklık değerleri -3 ile + 3 arasında olduğu için normallik varsayımını sağladığı kabul edilmiştir. Bu bağlamda verilerin analizinde iki kategorili veriler için bağımsız örneklem t testi, üç ve üzerinde kategoriye sahip homojen dağılım gösteren veriler Tek Yönlü Varyans Analizi ile değerlendirilmiş ikinci basamak testi olarak Tukey testi kullanılmıştır. Homojen dağılım göstermeyen veriler ise Welch testi ile değerlendirilmiş ikinci basamak testi olarak ise Games-Howell testi kullanılmıştır.

BULGULAR

Tablo 1. Cinsiyete göre Beden Eğitimi Dersi tutum düzeyleri

Değişken	N	Ort.	SS	t	p
Kadın	276	50,750	12,633	-7,139	0,000
Erkek	298	58,745	14,194		

Tablo 1 incelendiğinde rekreatif faaliyetlere katılan bireylerin cinsiyet değişkenine göre beden eğitimi ve spor derslerine olan tutumları karşılaştırıldığında erkeklerin kadınlara oranla daha olumlu bir tutma sahip olduğu ve bu farklılığın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($t_{(571,105)} = -7,139$; $p < 0,05$). Ancak rekreasyonel etkinliklere katılım gösterilse de bireylerin okullardaki Beden eğitimi ve spor derslerine olan tutumlarının ortalama düzeyde olduğu göze çarpmaktadır. ($p < 0,05$)

Tablo 2. Yaşa göre Beden Eğitimi Dersi tutum düzeyleri

Yaş	N	Ort.	SS	F	p	Tukey
15	147	54,361	13,539			
16	150	54,307	12,227	12,230	0,000	18-17
17	167	51,539	13,157			18-16
18	110	61,536	16,107			18-15

Tablo 2 incelendiğinde rekreatif faaliyetlere katılan bireylerin yaş değişkenine göre beden eğitimi ve spor derslerine olan tutumları arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir ($F_{(3,570)} = 12,230$; $p < 0,05$). Bu farklılığın 18 yaş grubu ile diğer yaş grupları arasında olduğu ikinci basamak testi sonuçlarınınca ortaya konulmuştur. Cinsiyet değişkeninde olduğu gibi anlamlı farklılık olsa da grupların derslere olan tutumunun ortalama düzeyde olduğu görülmektedir. ($p < 0,05$)

Tablo 3. Okul değişkenine göre Beden Eğitimi Dersi tutum düzeyleri

Okul	N	Ort.	SS	F	p	Games-Howell
GSL	235	51,370	12,810			
AL-DL	168	52,667	12,103	30,126	0,000	ML-GSL
ML	171	61,947	14,904			ML-AL

Tablo 3 incelendiğinde Welch testi sonuçlarına göre rekreatif faaliyetlere katılan bireylerin beden eğitimi ve spor derslerine olan tutumları arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir ($F_{(2,356,624)} = 30,126$; $p < 0,05$). Games-Howell testi sonuçları incelendiğinde bu farklılığın Meslek Lisesi öğrencileri ile Anadolu Liseleri ve Güzel Sanatlar Lisesi öğrencileri arasındaki farktan kaynaklandığı görülmüştür. Okul türü değişkenine göre tüm lise öğrencilerinin beden eğitimi dersine karşı tutum puanlarının orta düzeyde olduğu ancak buna karşın Meslek Lisesi öğrencilerinin diğer öğrencilere göre daha yüksek olduğu göze çarpmaktadır. ($p < 0,05$)

Tablo 4. Anne eğitimi düzeyine göre Beden Eğitimi Dersi tutum düzeyleri

Anne Eğitimi	N	Ort.	SS	F	p	Games-Howell
İlkokul (a)	164	58,982	14,105	18,503	0,000	d-a
Ortaokul (b)	182	56,780	10,597			d-b
Lise (c)	151	53,166	14,876			d-c
Üniversite(d)	77	45,169	14,424			c-a

Tablo 4'te Welch testi sonuçları incelendiğinde rekreatif faaliyetlere katılan bireylerin anne eğitim düzeyi değişkenine göre beden eğitimi ve spor derslerine olan tutumları arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir ($F_{(3;249,819)} = 30,126$; $p < 0,05$). Games-Howell testi sonuçları incelendiğinde Üniversitemezunu annelerin çocukları ile diğer eğitim düzeyine sahip annelerin çocuklarının tutumları arasında fark olduğu görülmektedir. Ayrıca lise mezunu annelerin çocukları ile ilkokul mezunu annelerin çocuklarının beden eğitimi dersine karşı tutum puanları arasında fark vardır. Anne eğitimi düzeyi yükseldikçe tutum puanlarında düşüş olduğu göze çarpmaktadır. ($p < 0,05$)

Tablo 5. Baba eğitimi düzeyine göre Beden Eğitimi Dersi tutum düzeyleri

Baba Eğitimi	N	Ort.	SS	F	p	Tukey
İlkokul (a)	69	58,507	13,715	18,610	0,000	a-b
Ortaokul (b)	130	52,577	14,448			a-d
Lise (c)	241	58,585	12,351			c-b
Üniversitesi (d)	134	48,672	14,111			c-d

Tablo 5'te Anova testi sonuçları incelendiğinde rekreatif faaliyetlere katılan bireylerin baba eğitim düzeyi değişkenine göre beden eğitimi ve spor derslerine olan tutumları arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir ($F_{(3;570)} = 30,610$; $p < 0,05$). Tukey testi sonuçları incelendiğinde İlkokul mezunu babaların çocukları ile Ortaokul ve Üniversite mezunu babaların çocuklarının tutum puanları arasında fark tespit edilmiştir. Aynı şekilde Lise mezunu babaların çocukları ile Ortaokul ve Üniversite mezunu babaların çocuklarının tutum puanları arasında fark olduğu görülmüştür. Anne eğitim düzeyi değişkeninde olduğu gibi üniversite mezunu babaların çocuklarının tutum puanları diğer gruplardan düşüktür. Ortaokul mezunu annelerin çocuklarının tutum puanları yüksekken bu eğitimi düzeyine sahip babaların çocuklarının tutum puanlarının daha düşük olduğu görülmektedir. Buna karşın Lise mezunu olan anne babalarda durum tam tersidir. ($p < 0,05$)

Tablo 6. Gelir durumu düzeyine göre Beden Eğitimi Dersi tutum düzeyleri

Baba Eğitimi	N	Ort.	SS	F	p	Games-Howell
12500 ve altı (a)	56	50,393	12,271	4,295	0,006	a-c
12501-25000 (b)	127	54,630	12,311			
25001-35000 (c)	164	57,073	12,096			
35001 ve üstü (d)	227	54,595	16,254			

Tablo 6'da Welch testi sonuçları incelendiğinde rekreatif faaliyetlere katılan bireylerin gelir durumu düzeyi değişkenine göre beden eğitimi ve spor derslerine olan tutumları arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir ($F_{(3;213,246)} = 4,295$; $p < 0,05$). Games-Howell testi sonuçları incelendiğinde 12500 altında gelire sahip bireylerin tutum puanları ile 25001 ile 35000 arası gelire sahip bireylerin tutum puanları arasında fark tespit edilmiştir. ($p < 0,05$)

TARTIŞMA VE SONUÇ

Göksel ve Caz (2016), Anadolu lisesi öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarını incelemiştir. Toplam 212 lise öğrencisinin katıldığı araştırmada beden eğitimi dersine yönelik tutumları cinsiyet değişkenine göre değerlendirildiğinde kız ve erkek öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır (Göksel ve Caz, 2016). Buna karşın bizim yapmış olduğumuz araştırmada cinsiyet değişkenine göre beden eğitimi ve spor derslerine olan tutumları karşılaştırıldığında erkeklerin kadınlara oranla daha olumlu bir tutuma sahip olduğu ve bu farklılığın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Bunun sebebinin erkek öğrencilerin kız çocuklarına göre daha fazla rekreatif faaliyetlere katılma imkânlarının fazla oluşu düşünülmektedir. Erkek öğrencilerin özellikle futbol sayesinde daha fazla rekreatif faaliyetlerin içerisinde oldukları ve beden eğitimi dersine olan tutumlarını etkilediği düşünülmektedir. Uslu ve Özlü (2022), ortaokulda okuyan gençlerin beden eğitimi derslerindeki mutluluk düzeyleri ile beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarını araştırmıştır. Araştırmaya, 317'si kadın, 285'i erkek olmak üzere toplam 602 ortaokul öğrencisi katılmıştır. Çalışma sonucunda düzenli egzersiz yapma durumu cinsiyete değişkenine göre anlamlılık tespit edilmiştir. Okul takımlarında yer alan öğrencilerin mutluluk düzeylerinin ve beden eğitimi ve spor dersine olan tutumlarının arttırdığı görülmüştür (Uslu ve Özlü, 2022). Bizim çalışmamızda da rekreatif faaliyetlere katılım durumunun beden eğitimi dersine olan tutumu olumlu yönde etkilediği düşünülmüştür. Çalışma verileri doğrultusunda rekreasyonel etkinliklere katılım gösterilse de bireylerin okullardaki beden eğitimi ve spor derslerine olan tutumlarının ortalama düzeyde olduğu görülmüştür. Keskin vd., (2016), ortaokulda okuyan gençlerin özyeterliliklerini ve beden eğitimi dersine yönelik tutumlarını farklı değişkenlere göre inceleyerek, aralarında bulunan ilişkiyi tespit etmiştir. Çalışmaya ortaokulda öğrenim gören 820'si kız, 837'si erkek 1657 öğrenci katılmıştır. Araştırma sonucunda, öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutum ve öz-yeterliliklerinin sınıf düzeyine göre anlamlı bir şekilde değiştiği belirlenmiştir. Ayrıca, veriler, gençlerin özyeterlilikleri ile beden eğitimi dersine yönelik tutumları arasında pozitif olarak orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir (Keskin, vd., 2016). Bizim çalışmamızda incelenen yaş değişkeni aynı zamanda sınıf düzeyini de göstermektedir. Yaş değişkenine göre beden eğitimi ve spor derslerine olan tutumları arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Yaş ve sınıf düzeyi değiştikçe ergenlik, sınav kaygısı, dış faktörlerin bu süreci etkilediği düşünülmektedir. Çelik ve Pulur (2011), ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumlarını incelemiştir. Araştırmaya meslek lisesinde eğitim gören 168 (34 kız ve 134 erkek) ve anadolu lisesinde eğitim gören 150 (86 kız ve 64 erkek) öğrenci katılmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin beden eğitimi ve spor tutum ölçüğü puanları cinsiyete göre

anlamli bir farklılık göstermektedir. Her iki türdeki okul öğrencilerinin ortalama puanları birbirine yakındır (Çelik ve Pulur, 2011). Bizim çalışmamızda ise okul türü değişkenine göre tüm lise öğrencilerinin beden eğitimi dersine karşı tutum puanlarının orta düzeyde olduğu görülmüştür. Ancak buna karşın Meslek Lisesi öğrencilerinin diğer öğrencilere göre daha yüksek olduğu gözle çarpılmaktadır. Başkonuş (2020), ortaöğretim öğrencilerinin spora yönelik tutumlarının bazı değişkenlere göre incelemiştir. Araştırmaya 125'i kadın, 944'ü erkek toplam 219 öğrenci katılmıştır. Araştırma sonuçları, ortaöğretim öğrencilerinin spora ilişkin tutumlarının genel olarak orta düzeyde olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin cinsiyet durumları ile sınıf seviyeleri ise spora ilişkin tutumlarında anlamlı farklılıklar göstermemektedir. Ayrıca, öğrencilerin sportif etkinliklere katılım durumları, spora yönelik tutumlarında anlamlı farklılıklar göstermiştir (Başkonuş, 2020). Bizim çalışmamızda da rekreatif faaliyetlere katılan bireylerin beden eğitimi ve spor derslerine olan tutumları arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Alp ve Söngü (2016), üniversite öğrencilerinin spora karşı tutumlarına beden eğitimi ve spor dersinin etkisini incelemiştir. Çalışmaya, beden eğitimi ve spor dersini seçen ve 1. Sınıfta öğrenim gören 10'u kız, 9'u erkek toplam 19 öğrenci katılmıştır. Deney grubundaki öğrencilerin spora karşı tutumlarında bir değişimin olduğu ve istatistiksel açıdan anlamlı olduğu ancak kontrol grubundaki öğrencilerde bir değişimin olmadığı tespit edilmiştir (Alp ve Söngü, 2016). Bizim çalışmamızda da benzer bir şekilde rekreatif faaliyetlere daha önce katılan gençlerde anlamlı farklar olduğu tespit edilmiştir. Beden eğitimi dersi için hazır bulunuşluk ve motivasyonel altyapının anlamlı farkların oluşmasına katkı sağladığı düşünülmektedir. Şişko ve Demirhan (2002), ilköğretim ve liselerde öğrenim gören gençlerin beden eğitimi ve spor dersine olan tutumlarını incelemiştir. Araştırmaya, 523 kız ve 607 erkek ilköğretim öğrencisi, 453 kız ve 189 erkek lise öğrencisi olmak üzere toplam 2072 öğrenci dahi olmuştur. Çalışma verileri doğrultusunda ilgili gençlerin beden eğitimi dersine ilişkin tutum puanları arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılıklar bulunmuştur (Şişko ve Demirhan, 2002). Bizim çalışmamızda da tüm okul türlerindeki liselerde beden eğitimi dersine karşı tutum puanlarının orta düzeyde olduğu görülmüştür. Akademik olarak daha fazla beklenti içerisine girilen liselerdeki gençlere göre meslek lisesinde okuyan gençlerin beden eğitimi dersine olan tutumlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Kır (2012), ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik davranışlarını ve tutum ve araştırmıştır. Araştırmaya toplamda 389 kız, 384 erkek öğrenci gönüllü olarak dahil olmuştur. Araştırma neticesinde, ilgili öğrencilerin beden eğitimi dersine olan tutumlarının olumlu yönde olduğu tespit edilmiştir. Anne-babaların eğitim seviyelerine doğrultusunda değerlendirme yapıldığında, beden eğitimi ders süresine ilişkin tutumları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur (Kır, 2012). Bizim çalışmamızda da anne ve

babaların eğitim düzeyi değişkenleri ayrı ayrı değerlendirildiğinde beden eğitimi ve spor derslerine olan tutumları arasında istatistiksel yönden anlamlı bir farklılıklar olduğu bulunmuştur. Zengin (2013), gençlik ve çocuk merkezlerinden yararlanan 12-18 yaş arası genç erkeklerin benlik saygılarını ile beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumlarını incelemiştir. Çalışmaya toplam 151 çocuk ve genç katılmıştır. Araştırma neticesinde, ilgili gençlerin beden eğitimi dersi tutum ölçeğine ilişkin ortalama seviyeleri değerlendirildiğinde yaşlarıyla spor yapma durumları arasında anlamlı seviyede farklılaşma olduğu tespit edilmiştir (Zengin, 2013). Bizim çalışmamızda da yaş değişkenine göre beden eğitimi ve spor derslerine olan tutumları arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Akandere, Özyalvaç ve Duman (2010), ortaöğretimde okuyan gençlerin akademik başarı motivasyonları ile beden eğitimi dersine yönelik tutumlarını incelemiştir. Çalışmaya lisede 9, 10 ve 11. sınıflarda okuyan toplam 299 öğrenci katılmıştır. Çalışma neticesinde, beden eğitimi dersine tutumu fazla olan öğrencilerin akademik başarı motivasyonlarının da yüksek olduğu tespit edilmiştir (Akandere vd., 2010). Bizim çalışmamızda ise okul türü değişkenine göre tüm lise öğrencilerinin beden eğitimi dersine karşı tutum puanlarının orta düzeyde olduğu ancak buna karşın meslek lisesi öğrencilerinin diğer öğrencilere göre daha yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Bunların yanı sıra, çalışmamızda sonuç olarak, rekreatif faaliyetlere katılan gençlerin cinsiyet değişkenine göre beden eğitimi ve spor derslerine olan tutumları karşılaştırıldığında erkeklerin kadınlara oranla daha olumlu bir tutuma sahip olduğu ve bu farklılığın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Erkeklerin kızlar göre sosyalleşme alanlarının daha geniş olması ve özellikle futbol branşının erkekler tarafından rekreatif olarak daha yoğun yapıyor olmasının sonucu etkilediği düşünülmektedir. Ayrıca, rekreatif faaliyetlere katılan bireylerin yaş değişkenine göre beden eğitimi ve spor derslerine olan tutumları arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Bu sonucun ergenlik durumu, sınav kaygısı ve aileler tarafından sınav stresinin geçlere yansımaları olabileceği düşünülmektedir. Bununla birlikte, rekreatif faaliyetlere katılan gençlerin beden eğitimi ve spor derslerine olan tutumları arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Çünkü serbest zamanlarını eğlenceli ve verimli değerlendirmeleri sayesinde çıktıkları hakkında bilgi sahibi olmaları ve beden eğitimi dersinin faydaları hakkında tecrübe edinmiş olmaları sonucu etkilemiş olacağı düşünülmektedir. Aynı zamanda okul türü değişkenine göre tüm lise öğrencilerinin beden eğitimi dersine karşı tutum puanlarının orta düzeyde olduğu ancak buna karşın meslek lisesi öğrencilerinin diğer öğrencilere göre daha yüksek olduğu göze çarpmaktadır. Akademik beklentinin yüksek olması, öğretmen, okul idaresi ve ailenin beklentileri öğrenciye yansıtması, ders programının bu sonuca ulaşılmasını sağladığı düşünülmektedir. İlave olarak, anne eğitim düzeyi değişkenine göre beden eğitimi ve spor

derslerine olan tutumları arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Anne eğitimi düzeyi yükseldikçe tutum puanlarında düşüş olduğu göze çarpmaktadır. Bu durum eğitim düzeyi yüksek olan annelerin mevcut eğitim ve sınav sistemi içerisinde akademik kaygının daha yüksek olduğunu ifade etmektedir. Fiziksel okuryazarlık düzeyinin söz konusu eğitim seviyesi içerisinde içinde olmadığı düşünülmektedir. Baba eğitim düzeyi değişkenine göre beden eğitimi ve spor derslerine olan tutumları arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Anne eğitim düzeyi değişkeninde olduğu gibi üniversite mezunu babaların çocuklarının tutum puanları diğer gruplardan düşüktür. Yine akademik sınavlar içerisinde beden eğitimi dersinin belirleyici durumunun diğer derslere göre etki düzeyinin düşük olması bu sonucu oluşturmuştur. Ayrıca, rekreatif faaliyetlere katılan bireylerin gelir durumu düzeyi değişkenine göre beden eğitimi ve spor derslerine olan tutumları arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Gelir düzeyinin yüksek olması çeşitli eğitim ve kurslara erişmeyi kolaylaştırmaktadır. Aynı zamanda gereken malzemelere ulaşma durumu da çalışma sonucunu etkilediği düşünülmektedir.

ÖNERİLER

Daha geniş bir açıdan değerlendirebilmek için yeni veriler ve sonuçlar ile farklı açılardan da konuyu değerlendirmek gerekmektedir. Beden eğitimi dersine yönelik tutum araştırmalarının genişletilerek farklı yaş gruplarına yönelik de gerçekleştirilebilir. Rekreatif etkinliklere katılan gençlere yönelik yapmış olduğumuz çalışma daha detaylı bir şekilde yapılabilmesi için rekreatif faaliyetler sınıflandırılarak karşılaştırmalar bu şekilde gerçekleştirilebilir. Gençlerin beden eğitimi derslerine yönelik tutumlarının yanında farklı kurum ve kuruluşlarca düzenlenen sportif eğitim alanlarına yönelik de çalışmalar gerçekleştirilebilir.

Spor veya fiziksel okuryazarlık alanındaki eğitim ve farkındalık çalışmalarının her birey için daha küçük yaşlarda başlamalı ve yaşam boyu sürdürülmelidir. Beden eğitimi derslerinin verili işlenebilmesi gençlerin derse olan tutum ve davranışlarını olumlu yönde etkileyecektir. O yüzden kullanılan malzeme çeşitliliği ve uygun spor tesisleri gençlerin derse olan tutumlarını yüksek düzeyde etkileyecektir.

Nihayetinde sporun bir yaşam biçimi ve alışkanlık olabilmesi için bireylerin daha küçük yaşlarda beden eğitimi dersi ile tanışmaları gerekmektedir. Bu yüzden beden eğitimi ve spor derslerinin ilköğretim birinci kademedede de alanında uzman öğretmenler tarafından yapılması önem arz etmektedir. Ders dışı gerçekleştirecek olan rekreatif faaliyetler ve hatta egzersiz içerikli rekreatif faaliyetler artırılmalıdır. Bu durum beden eğitimi dersine olan ilginin ve tutumun artmasına yardımcı olacaktır.

Aynı zamanda beden eğitimi derslerinin içinde ve ders dışı çalışmalarda sporun müsabıklık, mücadele, kazanma ve kaybetme yönlerinden ziyade yaşam boyu spor, sağlık için spor, sporun yaşam kalitesine katkısı gibi konuların daha fazla vurgulanması ve öne çıkarılmasının gerektiği düşünülmektedir.

Çıkar Çatışması: Herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı: Yazar: %100

Etik Kurul İzni ile ilgili Bilgileri: Çalışmada etik kurul izni ve/veya yasal ya da özel izin alınmasını gerektirecek herhangi bir durum yoktur.

KAYNAKLAR

- Akandere, M., Özyalvaç, N. T., ve Duman, S. (2010). Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutumları ile akademik başarı motivasyonlarının incelenmesi. (Konya anadolu lisesi örneği). *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (24),1-10.
- Alp, H., ve Süngü, O. B. (2016). Üniversite öğrencilerinin spora karşı tutumlarına beden eğitimi ve spor dersinin etkisi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi* 5(Özel Sayı)
- Alpaslan, S. (2008). *Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi öğretmenlerinin sergilediği öğretim davranışlarına ilişkin alguları ve öğrencilerin bu derse karşı geliştirdikleri tutumları*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi.Bolu.
- Aracı, H. ve Aracı, Ş. (2014). *Spor bilimleri öğretimi*. Ankara: Grafiker Matbaacılık.
- Avrupa Komisyonu, (2014). *Avrupa'da eğitim ve öğretimde okul teriyle mücadele: Stratejiler, politikalar ve önlemler*. Eurydice ve Cedefop Raporu. Avrupa Birliği Yayınlar Ofisi.
- Başaran, Z. (2016). *Alternatif eğitim olarak rekreasyon*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Başkonuş, T., (2020). Ortaöğretim öğrencilerinin spora yönelik tutumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi (Kırşehir ili örneği). *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(2), 365-376.
- Çelik, Z. ve Pular, A. (2011). Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumları. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Özel Sayısı*, 115-121
- Cüceloğlu, D., (1992). *İnsan ve davranışı*, Remzi Kitabevi, 3. Baskı, İstanbul.
- Dalaman, O. (2010). *İlköğretim Birinci Kademe Beden Eğitimi Dersi Öğretim Programı Kazanımlarının Gerçekleşme Durumuna İlişkin Öğretmen Görüşleri* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Programı ve Öğretim Bilim Dalı, Konya.
- Göksel, A. G. ve Çağdaş C. (2016). Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi. *Marmara Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi* 1(1), 1-9.
- Hennig, L. C., Schaefer, L. ve Gleddie, D. (2020). In (di) visible: Inquiring into being 'othered' as a means to teach social justice in PHETE. *Physical Education and Sport Pedagogy*, 25(6), 666-680.

- Jondeau, E. ve Rockinger, M. (2003). Conditional volatility, skewness and kurtosis existence, persistence, and comovements. *Journal of Economic dynamics and Control*, 27(10), 1699-1737.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2006). *Yeni insan ve insanlar* (10. baskı). Evrim Yayınevi.
- Karaküçük, S. (2005). *Rekreasyon boş zamanları değerlendirme*. Ankara. Gazi Kitabevi.
- Keskin, N., Öncü, E. ve Küçük Kılıç, S. (2016). Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutum ve öz-yeterlikleri. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 14(1), 93-107.
- Kır, R. (2012). *İlköğretim 2. kademe öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutum ve davranışları (Kırıkkale ili örneği)* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kırıkkale
- Morgan, C. T. (2000). *Psikolojiye giriş* (Çev. H. Arıcı ve O. Aydın) (14. baskı). Meteksan A.Ş
- Petray, C. K. (1989). Organizing physical assessment (grades K-2). *Strategies for the elementary physical education specialist JOPERD*, 60(6), 57-60.
- Sakallı, N. (2001). *Sosyal Etkiler* (1. baskı). İmge Kitabevi.
- Şişko, M. ve Demirhan G. (2002), İlköğretim okulları ve liselerde öğrenim gören kız ve erkek öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(23).
- Tamer, K. ve Pulur, A. (2001). *Beden eğitimi ve sporda öğretim yöntemleri*. Ankara. Kozan Ofset.
- Taşın, A. ve Demir, C., (2023). Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının incelenmesi. *Social sciences development journal (SSD Journal)*, 8,(38),73-79.
- Tavşancıl, E. (2002). *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Uslu E, Özlü K. (2022). Ortaokul Öğrencilerinin Beden Eğitimi Ve Spor Dersine Yönelik Tutumları İle Beden Eğitimi Dersindeki Mutluluk Düzeylerinin İncelenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 7(3), 287- 306.
- Wright, J. ve Laverty, J. (2010). *Young people, physical activity and transitions*, in J. Wright, J. & D. Macdonald (Ed.). *Young people, physical activity and the everyda* 136-149 London and New York: Routledge.
- Yenal, T., Çamlıyer, H. ve Saracaloğlu, A. (1999). İlköğretim İkinci Devre Çocuklarında Beden Eğitimi ve Spor Etkinliklerinin Motor Beceri ve Yetenekler Üzerine Etkisi, *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, IV,(3), 15-16.
- Zengin, S. (2013). *Çocuk ve gençlik merkezlerinde hizmet alan 12-18 yaş arası erkek çocukların beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutum düzeyleri ile benlik saygılarının incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı, Sakarya.